

Three Dimensional Attachment Style Scale

Evren ERZEN

Artvin Coruh University

Abstract:

The aim of this study is to develop an alternative measurement tool to determine attachment styles. Study group is composed of 460 students that 244 (%53) of them are girls and 216 (%47) of them are men (Mean: 16.39, sd: 2.67). Language validity was determined by the language validity form. Its content validity was determined by the content validity form. Cohen Kappa agreement measurement value which was attained from two experts who were chosen for the language validity of the scale is .87 and for content validity is .72. Explorative factor analysis indicated that the 18 items were consistently combined under three dimensions. The structural validity values of the scales were determined with the ratio of GFI, AGFI, CFI, RMSEA, χ^2 and χ^2/sd . The factor analysis values were determined as GFI .93, AGFI .90, CFI .90, RMSEA .05 and χ^2/sd ratio was 2.48. The item-total correlation values of the scales varied between .49 and .75, and item remainder varied between .96 and .98. As a result of reliability analysis, the internal consistency coefficient for the avoidant, secure and anxious-ambivalent attachment styles the values were found as .80, .69 and .71.

Keywords: Attachment Styles, Attachment Styles Scale, Three Dimensional Attachment Styles Scale

Inönü University
Journal of the Faculty of Education
Vol 17, No 3, 2016
pp. 01-21
DOI: 10.17679/iuefd.17323631

Received : 06.11.2015
Revision1 : 15.06.2016
Accepted : 26.07.2016

Suggested Citation

Erzen, E. (2016). Three dimensional attachment style scale, Inonu University Journal of the Faculty of Education, 17(3), 01-21. DOI: 10.17679/iuefd.17323631

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

Since the first appearance of attachment theory, a variety of studies have been completed to develop attachment theory further and as a result different models have emerged. These models take as their basis the description of attachment styles in childhood or adult periods or in romantic relationships. One of the basic precursor studies of the childhood period was carried out with babies and was constructed as a model with three subscales of attachment styles; secure, anxious-ambivalent and avoidant (Ainsworth, 1978).

Since Ainsworth the continuous focus of research has been underlain by the consideration that attachment in other periods of life is shaped within the framework of the Ainsworth model. The first model development study of this type belongs to Hazan and Shaver (1987). The study was a comprehensive research in the 14-82 year age range. This study contributed to the field by revealing that attachment style is a life-long continuous process within the Ainsworth model framework (Hazan & Shaver, 1994). The researchers Bartholomew & Horowitz (1991) proposed that the effective factor in the explanation of adult attachment behavior the individuals opinions focused on self and other. The researchers defined a matrix of four possibilities based on positive or negative assessments of the individual about themselves and others and proposed four different attachment styles. These attachment styles are secure attachment based on a positive perception of self and others, dismissing attachment based on perception of self as positive and others as negative, preoccupied attachment based on perception of negative self and positive others and fearful attachment based on negative perceptions of self and others. It is possible to quantify this described model due to scales developed by another study; the Adult Attachment Scale (Griffin & Bartholomew, 1994).

Purpose

Griffin and Bartholomew (1994) developed a 30-item scale to quantify the attachment model within the four subcategories. The Relationship Scales Questionnaire, adapted by Sümer and Güngör (1999) to the four attachment styles, is used in our country. The aim of this study is, beginning with the attachment style scale of Bartholomew and Griffin (1994), to create a useful scale tool to solve the continuing validity and reliability problems of the Relationship Scales Questionnaire. The four-dimensional attachment scale which was developed in quantifiable structure by Bartholomew and Griffin (1994) has not produced sufficiently reliable results in the measurement of attachment styles. Additionally the debate about a range of problems related to the validity and reliability of the Relationship Scales Questionnaire frequently used in Turkey constitute the necessity for this study. So the aim of this study is to develop an alternative measurement tool to determine attachment styles.

Method

Study group is composed of 460 students that 244 (%53) of them are girls and 216 (%47) of them are men (Mean: 16.39, sd: 2.67). In development process for structural validity exploratory and confirmatory factor analysis, item total, item remainder analysis; for language and content validity Cohen Kappa agreement measurement; for reliability Cronbach Alpha internal consistency coefficient were used to consider validity and reliability of the scale.

Findings

The results of the analysis in this study, begun with the aim of developing a scale for four-dimensional attachment based on the Bartholomew and Horowitz model, indicate that the Ainsworth model provides more valid and reliable results. The results show that without requiring the division of the anxious-ambivalent and avoidant attachment sub-styles of the Ainsworth model into the dismissing, preoccupied and fearful attachment styles, the Ainsworth model continues to be valid with its present structure.

For linguistic validity of the scale, a compatibility scale Cohen Kappa value of 0.87 and content validity of 0.72 were obtained by two experts. Exploratory factor analysis results show that the 18 items on the scale collate consistently within the three dimensions. For the validity of the scale structure, validity values obtained from confirmatory factor analysis are determined by the GFI, AGFI, CFI, RMSEA, χ^2 and χ^2 /sd ratios. The confirmatory factor analysis values for the scale were determined as GFI 0.93, AGFI 0.90, CFI 0.90, RMSEA 0.05 and χ^2 /sd ratio 2.48.

The item total correlation values of the scale were between 0.49 and 0.75 with the item remainder analysis varying from 0.96 to 0.98. The results of the reliability analysis found Cronbach Alpha internal consistency coefficients of 0.80, 0.69 and 0.71 for the avoidant, secure and anxious-ambivalent attachment styles.

Discussion & Conclusion

According to the aforementioned results, it may be stated that the Three-Dimensional Attachment Style Scale is a reliable and valid measure in the Turkish sample. Three-Dimensional Attachment Style Scale is an eighteen item scale. Achieving high scores in one dimension indicates that people have the aforementioned attachment style. Three-Dimensional Attachment Style Scale could be considered for identification of attachment styles in educational and psychological research.

Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçeği

Evren ERZEN

Artvin Çoruh Üniversitesi

Öz

Bu çalışmanın amacı, bağlanma stillerinin belirlenmesinde alternatif bir ölçme aracının geliştirilmesidir. Çalışma grubu yaşları 12 ile 25 arasında değişen 244'ü kız (%53) ve 216'sı erkek (%47) olan 460 öğrenciden (Ort: 16.39, ss: 2.67) oluşmaktadır. Ölçeğin dilsel geçerliği için seçilen iki uzmandan elde edilen Cohen Kappa uyuma ölçümü değeri .87 ve içerik geçerliği için .72 'dir. Açımlayıcı faktör analizi, ölçekte yer alan 18 maddenin üç boyut altında tutarlı şekilde toplandıklarını göstermektedir. Yapı geçerliğine ilişkin geçerlik değerleri doğrulayıcı faktör analizinden elde edilen GFI, AGFI, CFI, RMSEA, χ^2 ve χ^2/sd oranı ile belirlenmiştir. Doğrulayıcı faktör analizi değerleri GFI .93, AGFI .90, CFI .90, RMSEA .05 ve χ^2/sd oranı 2.48 olarak belirlenmiştir. Ölçeğin madde toplam korelasyonu değerleri .49 ila .75 ve madde kalan analizleri ise .96 ila .98 arasında değişmektedir. Güvenilirlik analizi sonucunda ise kaçınan, güvenli ve kaygılı-kararsız bağlanma stilleri için belirlenen Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayıları .80, .69 ve .71 değerleri bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Bağlanma Stilleri, Bağlanma Stilleri Ölçeği, Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçeği.

İnönü Üniversitesi
Eğitim Fakültesi Dergisi
Cilt 17, Sayı 3, 2016
ss. 01-21
DOI: 10.17679/iuefd.17323631

Gönderim Tarihi : 06.11.2015
1. Düzeltme : 15.06.2016
Kabul Tarihi : 26.07.2016

Önerilen Atıf

Erzen, E. (2016). Üç boyutlu bağlanma stilleri ölçeği. İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 17(3), 01-21. DOI: 10.17679/iuefd.17323631

GİRİŞ

Bağlanma, ilk olarak Bowlby'nin (1944) Londra Çocuk Rehberliği Kliniği'ndeki uyumsuz çocuklar üzerinde yaptığı incelemeleri sonucunda ortaya çıkmış bir kavramdır. Çocuğun anneye karşı geliştirmiş olduğu bağlanma davranışını açıklamakta kullanılan bağlanma kavramı (Bowlby, 1958), bireyin bağlanma figürüyle iletişim ve yakınlığını sürdürmek için sergilediği bir davranıştır (Bowlby, 1980). Erken çocukluk döneminde başlayan ve ölüme kadar devam eden bir süreci ifade eden bağlanma (Bowlby, 1977, 1980), bir insan veya hayvanın kendisi ve annesi arasında, çocuğu anneye bağlayan duygusal bir bağ olarak tanımlanmaktadır (Ainsworth & Bell, 1970). Dolayısıyla bağlanma figürü olarak adlandırılan kişi, çocuğun bakım ve güvenliğini sağlayan annesi dışında bir başka kişi de olabilir (Bowlby, 1969).

Kuramın ortaya çıktığı ilk zamanlardan itibaren bağlanma kavramının geliştirilmesiyle ilgili çeşitli çalışmalar yürütülmüş ve bu sayede farklı modeller ortaya çıkmıştır. Bu modeller bağlanma stillerinin tanımlanmasında çocukluk veya yetişkinlik dönemlerini ya da romantik ilişkileri temel almışlardır. Çocukluk dönemini temel alan öncül araştırmalardan birisi bebekler üzerinde yürütülmüş ve kuramı güvenli, kaygılı-kararsız ve kaçınan bağlanma stillerinden oluşan üç alt boyutlu bir model ile kurgulanmıştır (Ainsworth, Blehar, Waters, & Wall, 1978).

Güvenli bağlanma stiline sahip bebekler güvenmeyi öğrenen bebeklerdir. Güvenmeyi öğrenerek yeterliklerini artırabilmekte ve başkalarına da empatiyle yaklaşabilmektedirler (Mallon, 2008). Ayrıca güvenli bağlanan bebekler anneleriyle samimi, sıcak ilişkiler geliştirmektedirler. Yapılan araştırmalar güvenli bağlanan bebeklerin oyunlarında kurguladıkları hikâyelerin açık, net, olumlu ve destekleyici içeriğe sahip olduğunu ortaya koymuştur (Cassidy, 1988). Kaygılı ve kararsız tipte bağlanan çocukların fiziksel yakınlıktan zevk almadıkları gözlenmiştir (Bell & Ainsworth, 1972). Araştırmalar kaygılı ve kararsız bağlanan çocukların, bağlandıkları kişiden ayrılığa karşı protesto tavırları geliştirdiklerini; bu protestonun kavuşmada bile son bulmadığını göstermektedir (Stayton & Ainsworth, 1973). Kaçınan bağlanma stiline sahip çocuklar bağlanılan kişiden ayrılmaya karşı bir protesto tavrı göstermektedirler. Bu protesto tavrı, yaşanan öfkenin azaltılmasına yardımcı olduğu gibi çocuğun ebeveyninden uygun uzaklıkta kalmasını da sağlayan bir savunma mekanizmasıdır (Ainsworth, 1979).

Ainsworth'ün (1978) bağlanma kavramını bir model çerçevesinde açıklayan deneysel çalışması pek çok araştırmacıyı konuyla ilgilenmeye teşvik etmiş, yeni ve araştırmaya açık bir alan yaratmıştır. Ainsworth'ten sonraki araştırmaların odağında sürekli, bağlanmanın yaşamın diğer dönemlerinde de Ainsworth modeli çerçevesinde şekillendiği düşüncesi yatmaktadır. Bu bağlamda ortaya çıkan ilk model geliştirme çalışması Hazan ve Shaver'a (1987) aittir. Çalışmada 14-82 yaş aralığında kapsamlı bir araştırma yürütülmüştür. Bu çalışma bağlanma stillerinin Ainsworth modeli çerçevesinde yaşam boyu devam eden bir süreç olduğunu ortaya koyması açısından alana katkı sağlamıştır (Hazan & Shaver, 1994). Bu model Ainsworth'ün ileri sürdüğü model gibi aynı isimlere sahip üç boyuttan oluşmaktadır ve bu açıdan Ainsworth modelinin bir başka yaşam dönemine uyarlanmasından ibarettir (Hazan & Shaver, 1987). Bağlanmanın bireyin yaşamının ileriki dönemlerinde de etkilerini sürdürdüğü ve ölçülebilir niteliklere sahip olduğu görüşü araştırmacıların bu alanda farklı çalışmalar yürütmelerinin önünü açmıştır. Bartholomew ve Horowitz (1991) isimli araştırmacılar yetişkinlerin bağlanma davranışlarının açıklanmasında etkin olan faktörün kişinin kendisi ve başkaları odağındaki görüşleri olduğunu ileri sürmüşlerdir. Araştırmacılar bu bağlamda, kişinin kendisini ve karşısındakini olumlu veya olumsuz olarak değerlendirmeleri esasına dayalı olarak dört olasılığın yer aldığı bir matris tanımlamış ve dört farklı bağlanma stilinden söz edilebileceğini ileri sürmüşlerdir. Bu bağlanma stilleri olumlu kendilik ve başkaları algısına dayalı güvenli bağlanma, olumlu kendilik ve olumsuz başkaları algısına dayalı kayıtsız bağlanma, olumsuz kendilik ve olumlu başkaları algısına dayalı saplantılı bağlanma, olumsuz kendilik ve başkaları algısına dayalı korkulu bağlanma stilleridir. Tanımlanan bu modelin ölçümü ise bir başka araştırma sonucunda ortaya çıkan ölçekle mümkün olabilmıştır; Yetişkin Bağlanma Stilleri Ölçeği (Griffin & Bartholomew, 1994).

Bağlanma stillerinin ölçümünün yapılabilmesi uzun zamandan beri ciddi bir tartışma konusu olmuştur. Temel tartışma konularından birisi bağlanmanın bireyin kendi ifadelerine dayanarak mı yoksa görüşmelerdeki sonuçlar doğrultusunda mı belirleneceğidir. Dolayısıyla yapılan araştırmalar bu iki fikrin temsilcileri tarafından iki farklı şekilde gerçekleştirilmiştir (Bartholomew & Shaver, 1998). Bu iki farklı ekolden kâğıt kalem testleriyle bağlanma stillerini belirlemeyi düşünen araştırmacılar Hazan ve Shaver (1987), büyük ölçüde Ainsworth'ün (1978) bağlanma stilleri modelini destekleyen sonuçlar elde etmiştir. Collins ve Read de (1990) benzer sonuçlara ulaşmış ancak Bartholomew ve Horowitz (1991) yetişkin bağlanma stillerinin ölçümünde, Ainsworth modelinin ileri sürdüğü üç boyutlu modelden farklılıklar olduğunu belirlemiş ve dört boyutlu bağlanma stilleri

modelini ileri sürmüştür. Araştırmacılar, Ainsworth ve diğerleri (1978) tarafından deneysel olarak ortaya konulan kaçınan bağlanma stiline sahip bireylerin farklı özelliklere sahip olduğunu belirlemiştir. Örneğin bu bağlanma stillerine sahip bazı bireyler düşük stres sergilemekteyken bazı bireyler ise yüksek stres ve başkalarıyla yakınlık kurma konusunda korku tepkileri ortaya koymaktaydılar. Bu durum, kaçınan bağlanma stiline sahip bu iki farklı grubun iki farklı motivasyon kaynağı olduğunu göstermiştir. Bu kaynaklardan birisi kişinin kendi kendisine yetebilme isteği, diğeri ise korkudur. Dolayısıyla araştırmacılar ortada iki farklı bağlanma stili olduğunu belirleyerek birisine kayıtsız, diğeri korkulu demeyi tercih etmiştir. Ancak bağlanma stillerinin bu yeni model doğrultusunda ölçümleri bir başka araştırma ile gerçekleşmiştir. Griffin ve Bartholomew (1994) tarafından geliştirilen bu yeni ölçüm aracının ortaya çıkışı düşünüldüğü kadar kolay olmamıştır.

Bağlanma stilleri kavramı, yapısı gereği saf özellikleri ölçen bir kavram değildir (Roisman, 2009). Aksine kişinin öfkesini kontrolden (Howard & Medway, 2004) mizah anlayışına (Besser, Luyten, & Mayes, 2012), ve depresyona (Wilkinson, 2010) kadar pek çok farklı özelliklerle ilişkilendirilebilecek bir kavramdır. Dolayısıyla farklı özelliklerin bir arada ölçülmesini, üstelik bu özelliklerin hem kişinin kendisiyle hem de karşısındaki hakkındaki algısıyla ilişkili ifadelerle ölçülmesini gerektirmektedir. Araştırmacılar (Griffin & Bartholomew, 1994), bu zorluklara rağmen dört boyutlu bağlanma stilleri için ilk ölçme aracını geliştirmişlerdir. Türkiye’de ise bu ölçeğin daha sağlıklı sonuçlar verebilmesi için ciddi bir derleme-modifikasyon çalışması yapılarak Sümer ve Güngör (1999) tarafından Hazan ve Shaver (1987), Griffin ve Bartholomew (1994), Collins ve Read (1990) çalışmaları esas alınmış ve İlişki Ölçekleri Anketi adında bir ölçme aracı oluşturulmuştur. Bu ölçümlerin güvenilirliğini sınamak için Sümer (2006) bir çalışma daha yürütmüş ve bağlanma stillerinin dört boyutlu ölçümlerinin sağlıklı olduğunu teyit eden bir çalışma yayınlamıştır.

Kavramın ölçümü adına gerçekleştirilen araştırmalar bazı yeni ölçme araçlarının geliştirilmesini sağlamıştır. Buna karşın bağlanma stillerinin belirlenmesi için farklı ölçme araçlarının geliştirilmesiyle ilgili çalışmalar aynı ivmeyi sergilememiştir. Kavramın ölçümünde, güvenilirlik ve geçerliğin artırılması için yeni ölçme araçlarının geliştirilmesinden var olan ölçme aracının uyarlanması tercih edilmiştir. Ancak kavramın ölçümüne yönelik geliştirme çalışmalarındaki bu eksiklik bazı ölçüm sorunlarını da beraberinde getirmiştir. Bu bağlamda güvenilirliğin sağlanmasında yaşanan güçlükler en sık karşılaşılan sorunlardan birisidir. Griffin ve Bartholomew (1994), Kuzey Amerika’da yapılan çalışmalarda alt ölçeklerin düşük iç tutarlık (.41 ile .71 arasında) sergilediklerini belirtmiş, bu durumu maddelerin hem benlik hem de başkalarına dair özellikleri içeriyor olmasına bağlamışlardır. Ancak bağlanma stillerinin ölçülmesindeki güçlüğün sadece bu ifadelerden kaynaklanması pek mümkün görünmemektedir. Çünkü bağlanma stilleri sadece deneysel şartlar altında belirlenen dokunmak, yakınlasmak, fiziksel temas gibi fiziksel koşulların oluşturulmasıyla ölçülmesi kolay bir kavram değildir. Bağlanma stillerinin belirlenmesi için bireyin içerisinde bulunduğu bağlam dikkate alınmalıdır (Tracy, Lamb, & Ainsworth, 1976). Dimitrov (2014), ölçek geliştirme çalışmaları esnasında içeriğin geliştirilmesi esnasında ölçülecek yapının sınırlarının belirlenmesinin önemine dikkat çekmiştir. Ölçümü gerçekleştirilecek yapının sınırlarının nerede başlayıp nerede bittiği; bir başka ifadeyle hangi davranış ve özellikleri kapsadığı sonuçların sağlıklı elde edilmesinde kilit öneme sahiptir. Bebeklik döneminde kazanılmış olması dolayısıyla yaşamın ileriki yıllarında geçirdiği değişimin tespit edilmesinde güçlükler bulunan bağlanma stilleri, yaşamın her alanında etkili olması dolayısıyla da salt olarak kendisini ölçmeyi amaçlayan ifadelerle kolaylıkla ölçülebilir bir kavram değildir. Dolayısıyla bağlanma stillerinin belirlenebilmesi için kavramla ilişkili olabilecek değişkenlerin belirlenmesi ve ölçümde bu değişkenler aracılığıyla saptama yoluna gidilmesi daha doğru bir yaklaşım olacaktır. Aksi takdirde alternatif ölçme araçlarının geliştirilmesi aşamasında kısır bir döngüye girilmesi, güvenilirlik ve geçerlik konusunda sorunları olan ölçme araçlarının geliştirilmesi söz konusu olabilir. Bu araştırmanın ortaya çıkmasında etkili faktörler incelendiğinde konu daha net anlaşılacaktır.

Dört boyutlu bağlanma stillerinin ölçümünde kullanılmak üzere geliştirilen ilk ölçüm aracının (Griffin & Bartholomew, 1994) geliştirilmesinde karşılaşılan sorunların başında bağlanma stillerinin bireyin davranışlarını ve tutumlarını etkileyen çok faktörlü bir yapı olması gelmektedir. Bağlanma stillerinin ebeveyninden kopmayla ilişkili ayrılık kaygısı (Bowlby, 1960), duyguların düzenlenmesi (Zimmermann, 2004), aile içi iletişim (Doyle & Markiewicz, 2005), sosyal ilişki (Blehar, Lieberman, & Ainsworth, 1977), depresyon (Strodl & Noller, 2003), öz saygı ve sosyal güven (Collins & Read, 1990; Foster, Kernis, & Goldman, 2007) gibi birbirinden farklı alanlarla ilişkili oluşu, ilgili ölçme aracının geliştirilmesinde pek çok unsur göz önünde bulundurmak gerektiğini göstermektedir.

Griffin ve Bartholomew (1994), dörtlü bağlanma modelinin ölçümü için 30 maddelik bir ölçek geliştirmiştir. Ülkemizde ise dörtlü bağlanma stillerinin ölçümünde uyarlaması Sümer ve Güngör (1999) tarafından yapılan İlişki Ölçekleri Anketi kullanılmaktadır. İlişki Ölçekleri Anketi bağlanma ölçümüne dair paragraflar (Hazan & Shaver, 1987), İlişki Anketi (Bartholomew & Horowitz, 1991) ve Yetişkin Bağlanma Ölçeği (Collins & Read, 1990) maddeleri kullanılarak oluşturulmuştur (Sümer & Güngör, 1999). Ölçeğin uyarlanmış halinde ise 17

madde bulunmakta ve test tekrar test güvenilirliği .54 ve .78, iç tutarlık katsayısı .27 ve .61 alfa değerleri arasında değişmektedir. Yapılan faktör analizi sonucunda, varyansın %46'sını açıklayan birinci faktörün korkulu ve güvenli bağlanma stillerini (sırasıyla .80 ve -.84), varyansın %33'ünü açıklayan ikinci faktörün saplantılı ve kayıtsız bağlanma stillerini (sırasıyla .69 ve -.94) kapsadığı belirlenmiştir (Sümer ve Güngör, 1999). İlişki Ölçekleri Anketi'nde bulunan 30 maddenin ilk 17 si dört bağlanma stilinin belirlenmesi için kullanılmaktadır. Diğer maddeler ise Collins ve Read (1990)'in yakınlık, dayanma ve kaygı olarak ifade edilen 3 faktörünü ölçmektedir. Türkiye'de kullanılan bir diğer ölçek Brenning, Soenens, Braet, ve Bosmans (2011) tarafından geliştirilmiş, Türkçe'ye uyarlanması Kırimer, Akça ve Sümer (2014) tarafından yapılmış olan Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri II'dir. Bu envanter 8-13 yaş grubuna uygulanmış bir ölçektir ve orta çocukluk dönemi bağlanma stillerini belirlemekte kullanılmaktadır.

Sonuç olarak Türkiye'de dörtlü bağlanma modeline ait İlişki Ölçekleri Anketi (Sümer ve Güngör, 1999) ve Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri II (Kırimer et al., 2014), Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri (2006) isimli ölçme araçlarının sıklıkla kullanıldığı ancak üç boyutlu bağlanma stillerinin ölçümüne yönelik olarak bir ölçme aracının bulunmadığı, üç boyutlu bir ölçme aracının literatürde yer alan dört ve üç boyutlu bağlanma stilleri ve dolayısıyla ölçümler arası uyuşmanın tespitine olanak sağlayacağı düşünülmektedir. Ayrıca geliştirilen ölçme aracının geniş ranjda yer alan kitleye hitap etmesiyle farklı yaş gruplarında da kullanışlı olması, yüksek geçerlik ve güvenilirlik değerlerine sahip olması diğer amaçlar olarak belirlenmiştir. Buradan hareketle bu çalışmanın amacı bağlanma stillerini ölçmek için geçerli, güvenilir, bağlanma stillerinin ölçümünde karşılaşılan sorunlara çözüm getiren bir ölçme aracı geliştirmek ve alandaki araştırmalara katkı sağlamaktır.

YÖNTEM

Örneklem

Çalışmada üç (3) ayrı örneklem grubu kullanılmıştır. Örneklem gruplarına ait bilgiler aşağıda belirtilmiştir. Geliştirilecek ölçeğinin dil ve anlam geçerliği çalışmasında bir üniversitede Türk Dili alanında akademisyen olmak şartlarını karşılayan biri doktora yapmakta olan iki gönüllü bilim uzmanı araştırma görevlisi çalışmaya katılmıştır. Ölçeğin içerik geçerliği çalışmasında kullanılan örneklem grubu ise bağlanma stilleri alanında araştırma yapmış olmak şartını karşılayan iki gönüllü alan uzmanından oluşmaktadır.

Pilot uygulama için belirlenen örneklem grubu ortaokul, lise ve üniversite kademelerinde öğrenimlerine devam eden 244 ü kız (%53) ve 216'sı erkek olan (%47) 460 öğrenciden oluşmaktadır (Ort: 16.39, ss: 2.67). Katılımcıların yaşları 12 ile 25 arasında değişmektedir. Bağlanma stilleri bebeklik döneminde yerleşen ve kalıcı hale gelen bir kavram olduğu için kolay ulaşılabilir örneklem yoluyla elde edilen ve herhangi bir sınıf veya yaş ayrımı gözetmeksizin seçilen tüm yaş gruplarındaki katılımcılara uygulama yapılmıştır.

Veri Toplama Aracı

(i) Araştırmacı tarafından geliştirilen dörtlü bağlanma stilleri ölçeği (ii) Türkçe Dil ve Anlam Geçerliği Uygunluk Formu (iii) İçerik Geçerliği Uygunluk Formu veri toplama araçları olarak kullanılmıştır. Ölçeğin uygulama süresi on beş dakika ile sınırlı tutulmuştur.

İşlem

İçerik Geçerliği Çalışmaları

Ölçeğin hazırlanması için öncelikle ilgili literatür taranmış, ilişkili çalışmalar göz önüne alınmış ve bağlanma stillerinin hangi kavramlarla ilişkili olduğu belirlenmiştir. Kapsam geçerliğinin sağlanması için bağlanma stilleri ile ilgili akademik çalışma yürütmüş olan iki uzmanın görüşlerine başvurulmuş ve madde havuzundaki maddelerin üzerinde gerekli düzeltmeler yapılmıştır. Çalışmanın bu aşamasında *İçerik Geçerliği Derecesi* belirten 10 dereceli iki form hazırlanmış ve iki alan uzmanına inceletilmiştir. Uzmanlardan madde havuzundaki her bir ölçek maddesi için 1'den 10'a kadar puan vermeleri istenmiştir. Formun değerlendirmesinde 7 puan kesme noktası olarak belirlenmiştir. Hazırlanan 63 maddelik form, dört boyutlu bağlanma stillerinin her bir alt boyutu için yaklaşık on beşer madde içerecek şekilde kuramsal altyapıya uygun olarak hazırlanmış ve uzmanlara gösterilmiştir. Uzmanlar gerekli incelemeleri yapmış, uygun gördükleri düzeltmeleri ifade etmiş ve bağlanma stillerinin alt boyutlarının temsil edilme derecelerine göre puanlama yapmışlardır. Sonuç olarak pilot uygulama ve analizler öncesinde ölçeğin ilgili kuramsal yapıyı ne derece temsil ettiği uzmanlarca tespit edilmiştir. Uzmanların değerlendirmede kullandıkları formun bir örneği tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1. Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçeği İçerik Geçerlik Formu Örneği

Örnek Maddeler	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Karşımdaki insanlar benim kadar değerli değiller.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
İnsanlar kötüdür, ben de kötüyüm.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Karar alırken kimseyi önemsemem.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Başkalarının benim kadar değerli olduklarını düşünmüyorum.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Yalnızca kendime değer veririm.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Maddelerin, bağlanma stilleri ile ne derecede ilgili olduğunu; hiç karşılanmıyorsa (0); tamamen karşılanıyorsa (10) aralığında her bir madde için düşüncelerinizi (x) işaretiyle belirtiniz.

Dil ve Anlam Geçerliği Çalışmaları

İki Türk Dili uzmanının formdaki tüm maddeleri dil ve anlam bakımından uygun olup olmayışına göre değerlendirmeleri istenmiştir. İçerik geçerliği için kullanılan formun aynısı dil ve anlam geçerliği için hazırlanıp uzmanlara verilmiştir. Uzmanlardan tamamen anlaşılan maddeler için 10 (on), hiç anlaşılmıyorsa 0 (sıfır) aralığını kullanarak bir değerlendirme yapmaları istenmiştir. Ayrıca uzmanların maddelerde gerçekleştirilmesi gereken olası düzenlemeler için görüşlerini yazabilecekleri ayrı bir bölüm bırakılmıştır. Uzmanlar ölçek maddelerini tek bir anlamı ifade etme, net ve kolay anlaşılabilirlik, dil ve yazım yanlışları açısından incelemişler ve gerekli gördükleri düzeltmeleri belirtmişlerdir. Değerlendirme sonucunda belirlenen kriterler doğrultusunda ölçek maddelerinin Türk Diline uygunluğuna puan vermişlerdir.

Tablo 2. Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçeği Türkçe Dil ve Anlam Geçerlik Formu Örneği

Örnek Maddeler	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Karşımdaki insanlar benim kadar değerli değiller.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
İnsanlar kötüdür, ben de kötüyüm.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Karar alırken kimseyi önemsemem.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Başkalarının benim kadar değerli olduklarını düşünmüyorum.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Yalnızca kendime değer veririm.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Maddelerin, gramer ve anlaşılabilirlik yönünden ne derecede karşılandığını; hiç karşılanmıyorsa (0); tamamen karşılanıyorsa (10) aralığında her bir madde için düşüncelerinizi (x) işaretiyle belirtiniz

İçerik ile dil ve anlam geçerliğinin tespit edilmesi için gerçekleştirilen çalışmalar neticesinde ölçek maddelerinin kuramsal yapıyı kapsayıp kapsamadığı, Türkçe anlaşılabilirliğinin düzeyi uygulama öncesinde tespit edilmiş ve ölçek pilot uygulamaya hazır hale getirilmiştir. Uzmanların değerlendirmede kullandıkları dil ve anlam geçerliği formunun bir örneği tablo 2'de sunulmuştur.

Yapı Geçerliği Çalışmaları

Çalışmanın ilerleyen bölümlerinde ölçekte yer alan maddelerin madde toplam, madde kalan, madde ayırt edicilik, faktör analizi ve güvenilirlik analizleri aktarılmıştır. Pilot çalışmaya katılan adaylar, içerik ile dil ve anlam geçerlikleri tamamlanmış olan formu *Kesinlikle Katılmıyorum 1* (bir), *Katılmıyorum 2* (iki), *Fikrim Yok 3* (üç), *Katılıyorum 4* (dört), *Tamamen Katılıyorum 5* (beş), olmak üzere 5'li Likert aralığında değerlendirmeleri istenmiştir. Ölçek maddelerinin madde ayırt ediciliğinin belirlenmesinde kullanılan madde toplam ve madde kalan analizleri için Pearson momentler çarpımı korelasyon katsayısı, %27'lik alt-üst grup madde puanlarının karşılaştırılmasında bağımsız gruplar t testi, maddelerin ilgili alt boyutlarda yer alıp almadıklarının sınanmasında açımlayıcı faktör analizi ve belirlenen yapının uygunluğunun sınanması için doğrulayıcı faktör analizi işlemleri gerçekleştirilmiştir. Ölçeğin yapı geçerliği ile ilgili bulguların tespitinin ardından iç geçerliğinin sağlanması için bir dizi çalışma yapılmıştır.

Çalışmada ilk olarak açımlayıcı faktör analizi gerçekleştirilmiştir. Eğer kuramsal bir gerekçe yoksa ve yapının hangi boyutları ortaya çıkaracağı bilinmiyorsa bu yapıyı *keşfetmek* veya *açıklamak* için keşfedici veya açımlayıcı (explorative) faktör analizi kullanılmaktadır (Jöreskog & Sörbom, 1993). Analizin üç boyutlu yapıya işaret etmesinin ardından maddeler içerik yönünden incelenmiş ve bu üç boyutlu yapının Ainsworth (1978) modelinde yer alan alt boyutlarla birebir örtüştüğü tespit edilmiştir. Sonrasında da tespit edilen bu yapının uyumu doğrulayıcı faktör analiziyle sınanmıştır.

İç Geçerlik Çalışmaları

(i) Çalışmada elde edilen veriler, bulgular bölümünde sunulmuştur. İlgili bilgilerin ne anlama geldikleri gerekli bilgilerin aktarılması ve açıklanması ile birlikte gerçekleştirilmiştir. (ii) Verilerin analiz yöntemleri ve hangi gerekçe ile ilgili analizlerin gerçekleştirildikleri ilgili kısımda belirtilmiştir.

İç güvenirlik

Ölçeğin iç güvenirlik düzeyini belirlemek için Cronbach Alpha katsayıları kullanılmıştır.

BULGULAR

Dil ve anlam geçerliği bulguları

Ölçek maddelerinin Türkçe anlaşılabilirlik açısından değerlendirilmesi sonucunda 21 maddede uzman görüşleri doğrultusunda düzeltme yapılmıştır. Değerlendirilmede uzmanların 10 üzerinden verdikleri puanlar için 7 puan sınır değer olarak kabul edilmiş ve uzman sayısının 2 olması dolayısıyla Cohen Kappa uyuma indeksi hesaplanmıştır. Elde edilen Cohen Kappa uyuma indeksi katsayısı .72 olarak belirlenmiştir.

İçerik geçerliği bulguları

Ölçek maddelerinin içeriği kapsama açısından değerlendirilmesi için uzmanların 10 üzerinden verdikleri puanlar için 7 puan sınır değer olarak kabul edilmiş ve uzman sayısının 2 olması dolayısıyla Cohen Kappa uyuma indeksi katsayısı hesaplanmıştır. Tüm maddeler için elde edilen Cohen Kappa uyuma indeksi katsayısı .87 olarak belirlenmiştir.

Yapı geçerliği bulguları

Açıklama işlemiyle maddelerin hangi faktörler altında toplandığının belirlenmesi amaçlanmıştır. Tablo 3'te gerçekleştirilen açımlayıcı faktör analizine ilişkin değerler yer almaktadır.

Açımlayıcı faktör analizi bulguları

Faktör analizi, elde edilen veriler arasındaki ilişkilere dayalı olarak verilerin anlamlı ve özet şekilde sunulmasına olanak veren çok değişkenli bir istatistik türüdür. Amacı değişkenler arasındaki karşılıklı bağımlılığın kökenini araştırmaktır (Dennis & Winston, 2002; Kangwa & Olubodun, 2003). Faktör analizi bir ölçeğin maddelerinin mümkün olan en uygun faktör altında toplanması için gerçekleştirilen bir analiz türüdür. Bu faktörlerin belirlenmesinde ise faktör yükleri esas alınmaktadır (Bryman & Cramer, 2002). Ölçeğin yapı geçerliği çalışması için ilk olarak toplanan verilerin Kaiser Meyer Olkin= .84 ve Barlett ($p < .01$) test analizleri sonuçları ile açımlayıcı faktör analizinin yapılabileceği anlaşılmıştır. Faktör analizi sonuçlarının değerlendirilmesinde göz önünde bulundurulacak ilk etken değişkenlerle faktörler arasındaki korelasyonlara işaret eden faktör yükleridir. Yüksek faktör yükü, değişkenin söz konusu faktör altında yer alabileceği anlamına gelmektedir (Büyüköztürk, 2002).

Açımlayıcı faktör analizine 63 madde ile başlanmıştır. Yapılan faktör analizi sonucunda madde havuzunda yer alan maddeler öz değeri 1'den büyük 3 alt ölçekte toplanmıştır. Elde edilen faktör yükleri .49 - .75 arasında değişmektedir. Analiz sonucunda maddelerin üç boyut altında toplanması yapının nomolojik olarak tekrar incelenmesini gerekli kılmıştır. Bir yapının anlamsal bütünlüğünün incelenmesi için maddelerin anlamlı ilişkiler gösterecek şekilde bir araya toplanıp toplanmadığının tespitinde nomolojik inceleme ile geçerlik sınanmaktadır. Bu inceleme kavramsal bir incelemedir ve sayısal bir değer üretmemektedir. Dolayısıyla doğrulamaya ilişkin bir sonuç vermemektedir. Ancak ortaya yeni bir yapının çıkması söz konusuysa var olan yapının kuramsal bir yapıya mı işaret ettiği yoksa tesadüfen mi bir birlikte oluşu gösterip göstermediği ancak alan bilgisi ve literatür bilgisiyle kavramsal bir ağ çerçevesinde incelenebilir (Şencan, 2005). Bu çalışmada da elde edilen üç alt boyut incelenmiş ve maddelerin Ainsworth'ün (1978) modeliyle birebir örtüşecek şekilde üç boyut altında toplandıkları tespit edilmiştir. Ölçeklerin alt boyutlarına verilen isimlerde Ainsworth (1978) modeline birebir sadık kalınmış ve belirlediği üç boyuta verdiği isimlerin aynıları verilmiştir.

Birinci alt ölçek olan ve 7 maddeden oluşan *Kaçınan Bağlanma Stili*, bireyin kendi öz değerini yüksek tutarak başkalarının değerini yadsıdığı tutumları içermektedir. Bu alt ölçekteki maddelere örnek olarak *-Karşımdaki insanlar benim kadar değerli değiller.* gösterilebilir. İkinci alt ölçek olan ve 5 maddeden oluşan *Güvenli Bağlanma Stili*, bireyin hem kendisini hem de karşısındaki bireyleri değerli varlıkları olarak değerlendirdiği tutumları içermektedir. Bu alt boyuttaki maddelere örnek olarak *-Başkalarının üzüntülerini anlayabiliyorum.* gösterilebilir. Üçüncü ve son alt boyut Bartholomew ve Horowitz (1991) sınıflamasında yer alan korkulu ve saplantılı bağlanma stillerinin bileşiminden oluşmaktadır. Faktör analizi benzer özelliklere sahip bu iki alt boyutun maddelerini tek faktör altında birleştirmiştir. Kapsamında 6 madde bulunan *Kaygılı-Kararsız Bağlanma Stili*, kendisini değersiz görerek karşısındaki bireylerle sürekli etkileşim içerisinde olmayı isteyen

hem de onlardan gelebilecek zararlardan ötürü onlarla bir arada olmaktan kaçınma tutumlarını içermektedir. Bu alt boyuta ait maddelere örnek olarak *–İnsanlardan uzak duruyorum çünkü bana acı çektirebilirler.* gösterilebilir. Tablo 3'te açımlayıcı faktör analizi sonucunda elde edilen alt ölçekler ve faktör yük değerleri¹ verilmiştir.

Tablo 3. Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçeğinin Açımlayıcı Faktör Analizi Sonuçları

Alt Boyutlar	Kaçınan	Kaygılı-Kararsız	Güvenli
Madde 1	.743	-	-
Madde 5	.734	-	-
Madde 12	.710	-	-
Madde 18	.629	-	-
Madde 3	.583	-	-
Madde 15	.553	-	-
Madde 9	.511	-	-
Madde 8	-	.732	-
Madde 6	-	.656	-
Madde 17	-	.632	-
Madde 11	-	.608	-
Madde 2	-	.548	-
Madde 14	-	.488	-
Madde 7	-	-	.702
Madde 16	-	-	.662
Madde 13	-	-	.649
Madde 4	-	-	.631
Madde 10	-	-	.570
Öz değer	4.65	1.96	1.60
Varyans	25.91	10.92	8.88
Toplam var.	%45.73		

¹ Faktör analizinde faktör yükü .40'ın altında yer alan maddelere yer verilmemiştir.

Faktör analizinde kullanılan temel bileşenler analizine paralel olarak Varimax dik eksen döndürme tekniği kullanılmış ve maddelerin üç alt boyutta toplandıkları görülmüştür. Döndürme metodu olarak bir dik eksen döndürme metodunun tercih edilmiş olmasının nedeni ölçek maddelerinin kuramsal olarak yüksek ilişkili, ayrılmaz veya bir çatı altında toplanabilir maddelerden oluşmamış olmasıdır. Bir başka ifadeyle aralarında ilişkinin olmamasıdır. Ancak döndürme metodlarının varsayımlarına bakıldığında *Eğer maddeler arası korelasyon varsa eğik, yoksa dik döndürme yapılır.* ifadesinin olduğu görülmektedir (Büyüköztürk, 2002). Buna karşın sosyal bilimlerde herhangi bir şekilde iki faktör arası sıfır korelasyon çıkması neredeyse imkansızdır (Field, 2009). Bu durum çelişkili gibi görünse de dik eksen döndürme metodları için belirtilen *maddeler arası korelasyon olması* ifadesi maddelerin bir bütünün güçlü temsil edicileri olmaları, yüksek korelasyona sahip olmaları anlamında kullanılmaktadır. Bu çalışmada kullanılan Varimax dik eksen döndürme tekniği birbirinden yapısal olarak ayrıştırılabilir yapılar elde edilmek istendiğinde kullanılabilecek bir döndürme tekniğidir ve varyanslar arası farklılaşmayı artırmayı amaçlamaktadır. Yani ayrık olarak düşünülebilecek faktörleri iyice ayrık hale getirerek farklı bir küme olarak sınıflamaktadır. Eğik döndürme ise bunun tam tersini yapmakta ve faktörler arası mesafenin açılmamasını amaçlamaktadır. Çünkü bu maddeler aslında olabildiğince tekil bir yapıya sahip yüksek korelasyonlu maddelerdir (Gorsuch, 1974; Ho, 2006; Johnson & Wichern, 2007; Thompson, 2004).

Ölçekte yer alan alt boyutlar arasındaki ilişkinin saptanması için Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon analizi yapılmıştır. Ölçeğin alt boyut puanları arasındaki korelasyonlar -.395 ile .389 arasında değişmektedir. *Kaçınan Bağlanma Stili* alt boyutu için ortalama toplam puan 15.83 (S=5.86), *Güvenli Bağlanma Stili* için 19.82 (S=3.67) ve *Kaygılı-Kararsız Bağlanma Stili* için 15.56 (S=4.90)'dır. Ölçeğin tüm alt boyutlarının birbirleriyle anlamlı ilişkili oldukları Pearson Momentler Çarpımı Korelasyonu ile belirlenmiştir. Bu bağlamda kaçınan bağlanma stili güvenli ile negatif ($r=-.395$, $p<.01$) kaygılı kararsız bağlanma stili ile pozitif ($r=.389$, $p<.01$) ve ayrıca güvenli bağlanma stili kaygılı kararsız bağlanma stiliyle negatif yönde anlamlı ilişkiye sahiptir ($r=-.232$, $p<.01$). Dolayısıyla .38, .39 ve .23 değerlerinin düşük düzeyli, bir başka ifadeyle tek parçalı bir yapıya işaret etmeyen korelasyonlar olduğu görülmektedir. Orta ve yüksek (Örneğin $r=.60$) ve üstü korelasyonlara sahip

yapılar bulunması durumunda ise ayrıştırılması yerine birleştirilmesi gereken, bir başka ifadeyle aynı özellikleri ölçen bir tek faktörün varlığından şüphyle eğik döndürme yapılması daha doğru olabilirdi.

Kuramsal olarak incelendiğinde bağlanma stilleri doğası gereği birleştirilebilir, tek faktörlü bir yapıya sahip değildir ve bu yüzden bir toplam puan da alınamamaktadır. Dolayısıyla bu yapı için dik döndürme kullanılması, çok faktörlü ayırık bir yapının elde edilmesi amaçlandığı için de Varimax dik eksen döndürme metodu tercih edilmiştir. Sonuç olarak üç alt boyutta toplanan ölçek toplam varyansın %45,73'ünü açıklamaktadır. Literatürde faktör analizi çalışmalarında toplam varyansın en az %40'ının açıklanmasının yeterli olduğu kabul edilmektedir (P. Kline, 1994).

Madde-toplam ve madde-kalan analizi bulguları

Ölçek maddelerinin bağlanma stillerini ayırt etmede ne kadar yeterli olduğunun belirlenmesi amacıyla 460 katılımcıdan toplanan veriler üzerinde madde-toplam ve madde kalan korelasyonları hesaplanmıştır. Madde toplam korelasyonlarında elde edilen korelasyon katsayıları .53 ile .75 arasında ve tüm maddelerde istatistiksel olarak anlamlıdır. Madde-kalan korelasyonlarında ise elde edilen korelasyonlar .86 ile .98 arasında ve tüm maddelerde anlamlıdır. Tablo 4'te tüm maddelerin madde toplam ve madde kalan korelasyon katsayıları verilmiştir.

Tablo 4. Madde Toplam ve Madde Kalan Analizi Sonuçları

Madde No	<i>Madde Toplam</i> r	<i>Madde Kalan</i> r	Madde No	<i>Madde Toplam</i> r	<i>Madde Kalan</i> r
Madde 5	.72**	.98**	Madde 11	.62**	.97**
Madde 1	.75**	.98**	Madde 6	.68**	.97**
Madde 12	.72**	.98**	Madde 14	.53**	.97**
Madde 18	.69**	.98**	Madde 2	.55**	.96**
Madde 3	.62**	.98**	Madde 4	.63**	.86**
Madde 15	.63**	.98**	Madde 7	.70**	.96**
Madde 9	.55**	.98**	Madde 13	.69**	.96**
Madde 8	.74**	.97**	Madde 16	.67**	.95**
Madde 17	.69**	.97**	Madde 10	.63**	.95**

n= 460 , *p<.01

Madde ayırt edicilik analizi bulguları

Ölçek maddelerinin ayırt edicilik güçlerinin belirlenmesi amacıyla her bir alt boyuttan elde edilen ham puanlar büyükten küçüğe doğru sıralanmıştır. Bu sıralama sonucunda alt %27 ve üst %27'yi oluşturan grupların puan ortalamaları bağımsız gruplar t testi ile karşılaştırılmıştır.

Tablo 5. Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçeğinin Ayırt Edicilik Güçlerinin Belirlenmesi Amacıyla Yapılan Bağımsız Gruplar t testi Sonuçları

Eşleştirilen Maddeler	X	S	t	p	Eşleştirilen Maddeler	X	S	t	p
Madde 4	Alt%27 Üst%27	2.59 5.00	1.00 .00	-26.70 .00	Madde 14	Alt%27 Üst%27	1.01 4.08	.12 .78	-42.96 .00
Madde 7	Alt%27 Üst%27	2.81 5.00	1.15 .00	-21.29 .00	Madde 17	Alt%27 Üst%27	1.00 4.12	.00 .69	-50.01 .00
Madde 10	Alt%27 Üst%27	2.18 5.00	.78 0.00	-39.68 .00	Madde 1	Alt%27 Üst%27	1.00 4.04	.00 .84	-40.19 .00
Madde 13	Alt%27 Üst%27	2.71 5.00	1.09 .00	-23.24 .00	Madde 3	Alt%27 Üst%27	1.00 3.95	.00 .75	-43.65 .00
Madde 16	Alt%27 Üst%27	2.49 5.00	1.06 .00	-26.27 .00	Madde 5	Alt%27 Üst%27	1.00 4.18	.00 .75	-46.77 .00
Madde 2	Alt%27 Üst%27	1.31 4.50	.46 .50	-51.77 .00	Madde 9	Alt%27 Üst%27	1.13 4.12	.49 .70	-35.28 .00
Madde 6	Alt%27 Üst%27	1.06 4.47	.24 .50	-67.86 .00	Madde 12	Alt%27 Üst%27	1.00 3.80	.00 .95	-32.84 .00

Madde 8	Alt%27	1.00	.00	-42.49	.00	Madde 15	Alt%27	1.00	.00	-23.95	.00
	Üst%27	4.00	.78				Üst%27	3.41	1.11		
Madde 11	Alt%27	1.11	.31	-48.01	.00	Madde 18	Alt%27	1.00	.00	-46.41	.00
	Üst%27	4.22	.64				Üst%27	4.08	.73		

n=124+124=248, SD=190

Bağımsız gruplar t testi sonucunda maddelerden elde edilen puanların üst ve alt grup ortalamaları arasında tüm test maddeleri için $p < .01$ düzeyinde anlamlı bir farklılık vardır. Böylelikle ölçekten elde edilen yüksek puan ile düşük puan arasında ölçeğin amaçladığı özelliği ölçme konusunda ayırt edicilik olduğu görülmektedir. Tablo 5'te tüm maddelerin ayırt edicilik güçlerinin belirlenmesi amacıyla yapılan bağımsız gruplar t testi sonuçları verilmiştir.

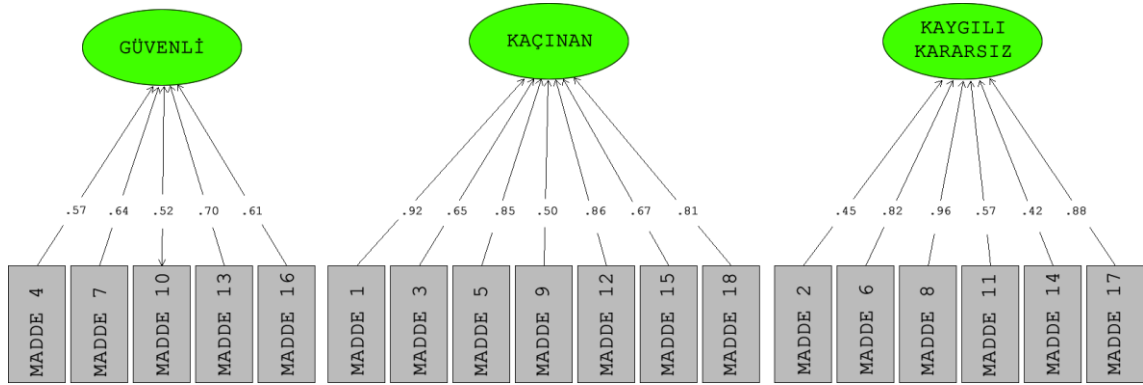
Doğrulamalı Faktör Analizi Bulguları

Üç boyutlu bağlanma stilleri ölçeğinin geçerlik çalışmaları kapsamında özgün faktör yapısı doğrulamalı faktör analizi ile sınanmıştır. İlk olarak özgün ölçekte belirtilen üç gizil değişkenli model için uyum istatistikleri hesaplanmıştır. Analiz sonucunda Ki-Kare ($\chi^2=328.21$, $p=.000$, $df=132$) değeri başta olmak üzere uyum indekslerinin (GFI = 0.93, CFI = 0.90, AGFI = 0.90, RMSEA = 0.05), modelin uyumlu olduğunu göstermektedir. χ^2/df değeri 2.48 ile aynı şekilde yapının uyumlu olduğunu göstermektedir. Tablo 6' de gerçekleştirilen doğrulamalı faktör analizine ilişkin değerler yer almaktadır. Elde edilen üç boyutlu bağlanma stiline ait model ve etki değerleri Şekil 1'de görülmektedir.

Tablo 6. Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçeğine İlişkin Doğrulamalı Faktör Analizi Sonuçları

Uyum İndeksleri	ÜBBSÖ	Sınır Değerler	Kaynak
χ^2/sd	2.48	≤ 3.00 Mükemmel uyum	R. Kline (2010)
RMSEA	0.05	≤ 0.05 Mükemmel uyum	Joreskog ve Sorbom (1993)
GFI	0.93	≥ 0.90 İyi Uyum	Hooper, Coughlan ve Mullen (2008)
CFI	0.90	≥ 0.90 İyi Uyum	Tabachnick ve Fidell (2007)
AGFI	0.90	≥ 0.90 İyi Uyum	Hooper, Coughlan ve Mullen (2008)

ÜBBSÖ: Üç boyutlu bağlanma stilleri ölçeği

Chi-Square=328.21, df= 132, P-value=0.00000, RMSEA=0.05

Şekil 1. Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçeğine Ait Doğrulamalı Faktör Analizi ile Sınanan Model

Ayırma (Diskriminant) Analizi Bulguları

Ayırma analizi, belirlenen grupların oluşturulan sınıflamada bulunma olasılıklarının doğruluğunun sınanması amacıyla gerçekleştirilmiştir. Öncelikle tablo 7'deki Box M değeri sıfır hipotezi olan kovaryansların eşitliğinin sınanabilmesi için belirlenmiştir.

Tablo 7. Box M testi sonuçları

Box M testi sonuçları		
Box M		112.498
F	Yaklaşık	9.231
	Sd1	12
	Sd2	161971.621
	Anlamlılık	.000

Bağlanma stillerine ilişkin belirlenen üç alt boyutun bireyleri bağlanma stillerine göre ayırmada ne kadar başarılı olduğun belirlemek amacıyla ayırma analizi kullanılmıştır. Box M değerine ilişkin F değerinin yüksek olması grupların kovaryanslarının eşit olmadığı için doğrusal ayırt edici istatistiğin uygun olmadığını göstermiştir. Kovaryans matrisinin eşit çıkmamasının sebebi veri setinde yer alan gözlem sayısının fazla olmasıdır (Kalaycı, 2010). Bu nedenle analizlerde çoklu doğrusal ayırma analizi (Multiple square discriminant analysis) kullanılmıştır (Dixon & Brereton, 2009).

Tablo 8'de özdeğerler, varyans oranları ve kanonik korelasyon değerleri aktarılmıştır. Ayırmaya ilişkin elde edilen açıklanan varyans oranları birinci fonksiyon için %72,6 ikinci fonksiyon için toplam varyansın %27'sinin açıklandığı görülmektedir.

Tablo 8. Özdeğerler

Fonksiyon	Özdeğer	Açıklanan varyans	Kümülatif varyans	açıklanan	Kanonik korelasyon
1	1.49	72.6	72.6	.77	
2	.56	27.4	100	.60	

Tablo 8 ve 9'dan görüldüğü üzere ayırma fonksiyonlarına ilişkin olasılık değerlerinin anlamlı olması her iki fonksiyonun ayırma gücüne sahip olduğunu göstermektedir. Bağlanma stilleri alt boyutlarının sınıflanmasında anlamlı bir değişkenlik olup olmadığını ve hangi boyutların hangi kararlılıkta sınıflama gerçekleştirebildiğini ölçmek amacıyla kullanılan Wilks' Lambda istatistiği tablo 9'da sunulmuştur.

Tablo 9. Wilks' Lambda değerleri

Test fonksiyonu	Wilks' Lambda	Ki-Kare	Serbestlik Derecesi	p
1-2	.25	621.96	6	.00
2	.63	204.62	2	.00

Tablo 10. Ayırma Fonksiyonu katsayıları

Fonksiyon	1	2
Kaçınan	.84	-.58
Güvenli	-.49	-.34
Kaygılı-kararsız	.02	1.00

Tablo 10'da ayırma fonksiyonu katsayılarına bakıldığında her üç alt boyutun da grupları ayırmada etkin oldukları görülmektedir. Bir başka ifadeyle her üç alt boyut da bağlanma stillerini sınıflamakta kullanılabilecek faktörlerdir. Yapı matrisi incelendiğinde ise her bir değişkenin herhangi bir fonksiyonla en yüksek korelasyon değerleri görülmektedir. Bu değerler içerisinde kaçınan bağlanma stili .86, güvenli -.53 ve kaygılı-kararsız bağlanma stili .78 oranında ilişki göstermektedir. Bu değerler üç bağlanma stili için ayırma güçlerini göstermektedir.

Ayırma analizi ile birlikte elde edilen sınıflanmanın doğru tahmin edilebilirlik oranlarına bakıldığında grupların yüksek doğruluk oranlarıyla sınıflandıkları görülmektedir. Tablo 11'de sonuçlar özetlenmiştir.

Tablo 11. Sınıflama sonuçları

Öngörülen grup ataması					
	Bağlanma	Güvenli	Kaygılı-kararsız	Kaçınan	Toplam
Sayı	Güvenli	305	0	0	305
	Kaygılı-kararsız	11	51	2	64
	Kaçınan	12	1	78	91
Yüzdelik	Güvenli	100.0	0	0	100.0
	Kaygılı-kararsız	17.2	79.7	3.1	100.0
	Kaçınan	13.2	1.1	85.7	100.0

Tablo 11’de güvenli bağlanma stili altında sınıflanan 305 katılımcının tamamının doğru sınıflandığı belirlenmiştir. Kaygılı-kararsız bağlanma stiline ait olduğu tespit edilen 64 katılımcının 51’i, kaçınan bağlanma stiline sınıflanan 91 katılımcının da 78’i doğru olarak sınıflanmıştır. Yüzdelik olarak ifade edilecek olursa belirlenen alt boyutlardan güvenli bağlanma stili %100, Kaygılı-kararsız bağlanma stili %79.7 ve kaçınan bağlanma stili %85.7 doğruluk payıyla tahmin edilmektedir. Tabloda yer alan toplam doğru sınıflandırma oranı %93.4’tür.

Güvenilirlik Analizi Bulguları

Ölçeğin güvenilirliği için iç tutarlık analizi gerçekleştirilmiştir. Ölçeğin Cronbach Alpha iç tutarlık katsayısı alt ölçeklerde *Kaçınan Bağlanma Stili* için .80, *Güvenli Bağlanma Stili* için .69 ve *Kaygılı-Kararsız Bağlanma Stili* için .71 olarak belirlenmiştir. Ölçek alt boyutlarından *Güvenli Bağlanma Stili* alt boyutu olumlu, diğer ikisi ise olumsuz özellikleri ölçtüğü için ölçeğin toplam iç tutarlık katsayısına bakılması mümkün değildir.

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmanın amacı, bağlanma stillerinin ölçümünde kullanılabilecek geçerlik ve güvenilirlik analizleri yapılmış alternatif bir ölçme aracının geliştirilmesiydi. Bu bağlamda, ilk olarak 63 maddelik madde havuzu ile açılıyıcı faktör analizine geçilmiştir. Analiz sonucunda maddelerin üç boyut altında tutarlı bir şekilde toplandıkları görülmüştür. Üç boyut altında toplanan maddelerin içerikleri incelendiğinde ise modelin Ainsworth’ün (1978) deneysel olarak tespit etmiş olduğu yapıyla uyumlu maddelerden oluştuğu gözlenmiştir.

Geçerlik çalışmaları kapsamında öncelikle içerik ve dil geçerliği çalışmaları yapılmış, bu her iki geçerlik türü için de iki uzmanın görüşlerinden yararlanılmış ve uzmanların kapsam geçerlik formlarına verdikleri puanlar neticesinde Cohen Kappa uyuşma indeksi puanları belirlenmiştir. İçerik geçerliğinin belirlenmesinde Lawshe içerik geçerlik oranının (Lawshe, 1975) tercih edilmemiş olmasının nedeni bu analizin gerçekleştirilebilmesi için ikiden fazla hakemin ölçek maddeleriyle ilgili değerlendirme yapması gerekliliğidir. Bu çalışma kapsamında her iki geçerlik türü için de iki hakem değerlendirmesinin yapılmış olması değerlendiriciler arası uyuşma oranını gösteren Cohen Kappa uyuşma indeksinin kullanılmasını gerekli kılmıştır. Uzmanların ölçek maddelerini puanlamaları sonucunda Türkçe dil ve anlam geçerliği için .87 ve içerik geçerliği için .72 uyuşma indeksi puanı hesaplanmıştır. Cohen Kappa uyuşma indeksinde .70 ve üstü geçerli olarak kabul edilmektedir (Şencan, 2005). Bu açıdan ölçeğin Türkçe dil ve anlam ile içerik olarak geçerliğinin yeterli düzeyde olduğu görülmektedir.

Yapı geçerliğinin sağlanması için ölçek maddelerine verilen puanlar üzerinden açılıyıcı ve doğrulayıcı faktör analizleri yapılmıştır. Gerçekleştirilen açılıyıcı faktör analizi sonuçları, maddelerin üç boyut altında tutarlı şekilde toplandıklarını göstermektedir. Madde havuzunda yer alan 63 maddeye uygulanan açılıyıcı faktör analizi sonucunda kalan 18 maddenin 3 boyut altında toplandıkları gözlenmiştir. Belirlenen üç alt boyuttaki maddelerin hangi bağlanma stiline işaret ettiği kuramsal olarak incelenmiş ve maddelerin Ainsworth (1978) modeliyle paralel şekilde sınıflandıkları tespit edilmiştir. Ortaya çıkan üç boyuttan kaçınan bağlanma stiline 7, kaygılı-kararsız bağlanma stillerinde 6, güvenli bağlanma alt boyutunda 5 madde olduğu saptanmıştır. Elde edilen üç boyutlu yapının uyumu doğrulayıcı faktör analizinden elde edilen GFI, AGFI, CFI, RMSEA, χ^2 ve χ^2 /sd oranı ile belirlenmiştir. Uyum iyiliği indeksi (Goodness of Fit Index, GFI), kovaryansın bağıntı derecesini ve yapının açıklamış olduğu ortaklaşa varyansı gösteren bir değerdir. Bu çalışmada elde edilen GFI değeri .93’dur. AGFI indeksi de .90 olarak belirlenmiştir. Yaklaşık hataların ortalama karekökü (Root Mean Square Error of Approximation, RMSEA) uyum indeksi ise yapı tarafından açıklanamayan varyans ve kovaryans ortalamasına ait bir değerdir ve bu çalışmada .05 olarak saptanmıştır. Bu değer sadece birkaç varyans ve

kovaryansın var olan yapı ile açıklanmadığını göstermektedir. Ölçeğe ait χ^2/sd oranı 2.48 olarak belirlenmiştir. Bu değerin 5'ten küçük olması yapının uyumlu olduğunu göstergesidir. Elde edilen Düzeltilmiş Uyum İyiliği İndeksi (Adjusted Goodness of Fit Index, AGFI) değeri .90, elde edilen uyum indeksi puanının ölçüt olan bir başka modele ait uyum indeksiyle karşılaştırılması anlamına gelen Karşılaştırmalı Uyum İndeksi (Comperative Fit Index, CFI) değeri de .90 ile yapının uyumlu olduğunu göstermektedir. Sonuç olarak bağlanma stillerinin ölçümünde Ainsworth (1978) modeline uygun olarak içerik ve yapı geçerliği yapılmış ve güvenilirlik analizi sonucunda alternatif bir ölçme aracı çıkmıştır.

Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçeği'nin güvenilirlik analizinde Cronbach Alpha iç tutarlık katsayısından yararlanmıştır. Ölçeğin iki olumsuz bir olumlu alt boyuta sahip olması dolayısıyla ölçeğin tamamına ait bir Cronbach Alpha değeri elde edilmesi mümkün olmadığından her bir alt boyut için ayrı ayrı bu değerler belirlenmiştir. Kaçınan, güvenli ve kaygılı-kararsız bağlanma stilleri için belirlenen iç tutarlılık katsayıları .80, .69 ve .71'dir. Psikolojik testlerde .70 ve üstü iç tutarlılık katsayısı değerleri kabul edilebilir değerlerdir (Field, 2009). Nunnally ve Bernstein (1994) ise ölçek geliştirme çalışmaları için yapılan pilot araştırmalarda .60 değerinin ölçek için yeterli olduğunu belirtmektedir. Bu bağlamda değerlendirildiğinde, ölçekteki tüm alt boyutların güvenilir nitelikte olduğu ifade edilebilir.

Bu çalışmanın yapılmasındaki amaç bağlanma stillerinin ölçümünde Griffin ve Bartholomew (1994) ile başlayan, ülkemizde de sıklıkla kullanılan *İlişki Ölçekleri Anketi* ile devam eden geçerlik ve güvenilirlik sorunlarına çözüm getiren kullanışlı bir ölçme aracının ortaya çıkarılmasıydı. Dört boyutlu bağlanma stillerini ölçülebilir yapıya kavuşturan Griffin ve Bartholomew'un (1994) bağlanma stilleri ölçümünde yeterince güvenilir sonuçlar elde edememiş olmaları, Türkiye'de sıklıkla kullanılan *İlişki Ölçekleri Anketi*'nin bir takım teknik ve pratik sorunları oluşu bu çalışmanın gerekçelerini oluşturmaktadır. *İlişki Ölçekleri Anketi* ile ilgili tespit edilen ilk aksaklık ölçek maddelerinin birden fazla yapıyı aynı anda ölçmeye çalışmasıdır. *İlişki Ölçekleri Anketi* aslında 30 maddeli bir ölçektir ve bunun sadece 17 maddesi dört boyutlu bağlanma stillerini ölçmekte kullanılmaktadır. Ölçekte yer alan beşinci madde güvenli bağlanma stilini ölçmektedir. Ancak aynı madde veriler toplandıktan sonra ters kodlanarak saplantılı bağlanma stilinin puanlanmasına da dâhil edilmektedir. Yani katılımcılar tek bir davranışla ilgili düşünce ortaya koymakta fakat bu iki faktörü aynı anda değerlendirmek için kullanılmaktadır.

Likert tipi ölçeklerin maddelerinin oluşturulmasında göz önünde bulundurulması gereken esaslar dikkate alındığında bir maddenin iki özelliği aynı anda puanlamak için kullanılmasının uygun olmadığı görülmektedir (Şencan, 2005). Ayrıca ölçek maddelerinde yer alan *Romantik İlişki* kavramı ülkemizdeki karşılığı farklı sözcüklerle ifade edilebilecek ve zihinsel karışıklığa yol açabilecek bir kavramdır. Bu ifadeyle karşılaşan birçok ergen bir aşk ilişkisi içerisine girmediğini, partnerinden hoşlandığını ancak ilişkilerinin romantik olmadığını, partnerinin romantik sayılamayacağını, önceleri aşk olarak tanımlanabilecek bir ilişkiye sahipken var olan durumda ilişkilerinin çatışmalı bir birlikteliğe dönüşmüş olduğunu belirtmişlerdir. Buradan hareketle duygusal ilişki olarak tanımlayabileceğimiz bir ifadenin yabancı dildekine benzer bir şeklinin ölçekte yer almasının yarattığı kafa karışıklığının birçok kişinin soruya hatalı cevap vermesine neden olabileceği düşünülmüştür.

İlişki Ölçekleri Anketi'nin uygulanmasında karşılaşılan bir başka sorun örneği ise ölçekte yer alan *Bel bağlamak* tabiridir. Likert tipi ölçeklerde deyimlerin kullanılması; deyimlerin anlamlarını bilmeyenlerin soruları yanlış yanıtlamalarından, deyimlere farklı anlamlar yükleyenlerin farklı cevap vermelerine kadar birçok soruna neden olabilecek bir durumdur. Dolayısıyla kafa karışıklığına neden olabilecek deyim, argo, edebi sözcük kullanımları yerine net ve herkes tarafından tam olarak anlaşılacak kısa cümlelerin kullanımı daha doğru olarak görülmektedir (Şencan, 2005). Uygulama sırasında ergenlerin verdikleri tepkiler ve cevaplamada yaşanan bu güçlükler önceki çalışmalarda katılımcıların eleştirilerine neden olduğu ve çalışmaların güvenilirliklerine etki ettiği tespit edilmiştir (Erzen & Odacı, 2014; Odacı & Çıkrıkçı, 2014). Verilerin analizlerinden elde edilen düşük ve orta düzeyli güvenilirlik katsayılarının bir açıklaması da bu ifadeler olabilir. Bu ölçekte ise maddelerin Türk dili ve edebiyatı alanındaki iki uzmana incelenmesi ile Türkçe'de her bir maddenin tek bir anlama gelecek şekilde oluşturulmasının teyit edilmesi sonucunda bu ve benzeri sorunların ortaya çıkmasının önüne geçilmesi amaçlanmıştır. Benzer bir inceleme prosedürü içerik geçerliğinin sağlanmasında da takip edilmiştir.

Bu çalışmada geliştirilen ölçeğin içerik geçerliğinin sağlanabilmesi için hazırlanan madde havuzunda yer alan her bir maddenin oluşturulmasında alanda yapılmış araştırmalar göz önünde bulundurulmuştur. İlgili literatürün detaylı şekilde taranmasıyla hazırlanan araştırmalardan yararlanılmış (Erzen, 2013) ve her madde en az bir akademik çalışmanın sonucuyla ilişkilendirilmiştir. Ayrıca bağlanma stilleri alanında akademik çalışmaları olan iki uzmana geliştirilen maddeler incelemek üzere sunulmuş ve içerik geçerlik formu sonuçları doğrultusunda maddelerin çıkarılmasına veya düzeltilmesine karar verilmiştir. Bu bağlamda Cohen Kappa uyuma indeksi değeri iki uzmanın bu maddelerin kavramın içeriğini yansıtıp yansıtmadığına ilişkin görüşlerindeki uyuşmanın derecesini göstermektedir.

Madde havuzunda ortalama olarak her bir alt boyut için ortalama 20 madde geliştirilmiştir. Bir başka ifadeyle her alt boyut için elde edilmesi öngörülen maddelerin üç katı kadar madde geliştirilmiştir. Analizler sonucunda Ainsworth (1978) modelini doğrudan yansıtan *Birisine tam anlamıyla güvenemem*, *Birisine duygusal olarak tam anlamıyla bağlanamam* ifadelerini içeren maddelerin birçoğu elenmiş ve şu an elde edilen maddelere ulaşılmıştır. Bu bağlamda elde edilen maddeler kuramla ilişkili ilk ifadeleri açıkça çağrıştırmamakla birlikte önceki araştırma bulgularıyla uyumludur ve bağlanma stillerinin ilişki içerisinde olduğu kavramları ortaya koymaktadır. Örneğin *Sorunu olan birisini gördüğümde kendimi onun yerine koyabiliyorum.* ve *Başkalarının üzüntülerini anlayabiliyorum.* şeklinde ifade edilen ve güvenli bağlanma stilini empatiyle ilişkilendiren madde önceki araştırmalarda bu bulguya ulaşan çalışmaların (Laible, 2007; Mallon, 2008) incelenmesi neticesinde oluşturulmuştur. *Kendimi mutlu bir insan olarak tanımlıyorum* ve *Ebeveynlerime (anne, baba veya benim bakımımı üstlenen bir başkası) genelde kırıcı sözler söylemem* maddeleri de ilgili araştırmaların bulgularından yola çıkılarak hazırlanmıştır (Cassidy, 1988; Gallarin & Alonso-Arbiol, 2012; Hershenberg et al., 2011; Merz & Consedine, 2012; Nosko, Tieu, Lawford, & Pratt, 2011). Benzer şekilde madde havuzuna dâhil edilen her madde, ilgili araştırmaların bulgularından yola çıkılarak hazırlanmış ve uzman onayına sunulmuştur. Sonuç olarak faktör analizi en uyumlu birlikteliğin bu çalışma kapsamında yer alan maddeler arasında olduğunu göstermiş ve yapının geçerli formunu ortaya çıkarmıştır. Diskriminant analizi sonuçları da yapısal geçerliği doğrulanan bu maddelerle %94.3 oranında doğru sınıflandırma yapılabildiğini göstermiştir. Güvenli bağlanma stilinde %100, kaygılı-kararsız bağlanma stilinde %79 ve kaçınan bağlanma stilinde doğru tahmin yüzdesinin %85 oluşu ölçeğin yüksek sınıflandırma niteliklerine sahip olduğuna işaret etmektedir.

Araştırmadan elde edilen veri seti üzerinde gerçekleştirilen analizler sırasında, saplantılı ve korkulu bağlanma stilleri için önceden belirlenen maddelerin bütünlük gösterme eğilimi sergiledikleri belirlenmiştir. Veriler Ainsworth (1978) modeli göz önünde bulundurularak tekrar analiz edildiğinde ise maddelerin üç boyut altında yüksek tutarlık sergiledikleri gözlemlenmiştir. Bulgular bağlanma stillerinin ölçümünde Ainsworth'un çocuklar üzerindeki deneysel çalışmalarıyla belirlenen dönemlerin yetişkinlikte de ergenlikte de geçerliğini koruduğunu göstermiştir. Bu bağlamda bağlanma stilleri ölçümünde Ainsworth (1978) sınıflamasına dayalı üç boyutlu ölçümünün daha geçerli ve güvenilir sonuçlar elde etmeye yardımcı olacağı düşünülmektedir.

Bu araştırmadaki sınırlılıkların başında daha geniş ranjda yaş gruplarına uygulama yapılmış olması gelmektedir. Çünkü bağlanma stilleri bireyin yaşamının ilk yıllarında gelişen ve yaşam boyu süren bir yapıya sahiptir. Hazan ve Shaver (1987) 14-82 yaş aralığındaki bireylerden veri toplamış ve bağlanmanın yaşam boyu tüm gruplar üzerindeki etkilerini çalışmalarına dâhil etmişlerdir. Bu çalışma kapsamında ise 12-25 yaş grubu üzerinde ölçekler uygulanmıştır. Ergenlikten yaşlılığa uzanan farklı yaş grupları üzerinde gerçekleştirilecek uygulamalar, sonuçların tutarlılığını göstermesi açısından etkili olacaktır. Ayrıca bu çalışma yalnızca öğrenci grupları üzerinde gerçekleştirilmiştir. Çalışanlar, işsizler, lisansüstü eğitim almış bireyler ve eğitimsiz bireyler gibi farklı kültürel altyapılara sahip bireylere yönelik gerçekleştirilecek ileriki araştırmalar, çalışmanın dış geçerliğinin sınanmasına yardımcı olacaktır.

Çalışma kapsamındaki ikinci önemli sınırlılık ise kriter geçerliği türü olan uyum geçerliğinin sınıanamamış olmasıdır. Bu çalışma kapsamında ortaya çıkması muhtemel dört boyutlu bir yapının kriter geçerliğinin sınıanabilmesi için ilişki Ölçekleri Anketiyle birlikte çalışmaya ilişkin pilot veriler toplanmıştır. Ancak analizler sonucunda ortaya yapının üç boyuta sahip olması uyum geçerliğinin sınıanamamasına neden olmuştur. Hem dört boyutlu hem de üç boyutlu yapıda yer alan güvenli bağlanma stilleri ortak olsa da Ainsworth (1978) modelinin parçalanmasıyla meydana getirilen dört boyutlu bağlanma stillerinin böyle bir analize girmesi mümkün değildir. Griffin ve Bartholomew'in de (1994) ölçümlerinde düşük güvenilirlik katsayıları elde etmiş olmalarının bir nedeni de bu olabilir. Çünkü modelde ayrıştırılmış görülseler de analizler saplantılı ve korkulu bağlanma stilindeki bireylerin ortak özellikler gösterdiklerini ancak tamamen de birbirinin aynı özellikleri taşımadıklarını göstermektedir. Bu durumda uyum geçerliği için bu iki alt boyutun birleştirilmesi de hatalı sonuç verecektir. Ayrıca kayıtsız bağlanma stili kendi öz-değerini yüksek tutması dolayısıyla güvenli bağlanma stiliyle benzer doğaya sahip ancak başkalarını değersiz görmesi dolayısıyla da korkulu bağlanma stiliinin özelliklerine benzer özellikler sergilemektedir. Bu bağlamda Ainsworth (1978) modelinde yer alan kaygılı-kararsız bağlanma stiliinin özelliklerine benzerlik gösterse de birebir bu alt boyutu karşıladığı söylenemez. Sonuç olarak bu çalışma daha önce sadece deneysel çalışmalarla geçerliği ispatlanmış Ainsworth (1978) modelinin yalnızca çocuklar üzerinde değil 12-25 yaş ergenlerde de geçerli sonuçlar verdiğini göstermekte ve bu model doğrultusunda geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı ortaya koymaktadır.

KAYNAKÇA/REFERENCES

Ainsworth, M. D. S. (1979). Infant-mother attachment. *American Psychologist*, 34(10), 937.
<http://doi.org/doi.org/10.1037/0003-066X.34.10.932>

- Ainsworth, M. D. S., & Bell, S. M. (1970). Attachment, exploration, and separation: illustrated by the behavior of one-year-olds in a strange situation. *Child Development*, 41(1), 49–67. <http://doi.org/10.2307/1127388>
- Ainsworth, M. D. S., Blehar, M. C., Waters, E., & Wall, S. (1978). *Patterns of attachment: A psychological study of the strange situation*. New Jersey: Hillsdale.
- Bartholomew, K., & Horowitz, L. M. (1991). Attachment styles among young adults: A test of a four- category model. *Journal of Personality and Social Psychology*, 61(2), 226–244.
- Bartholomew, K., & Shaver, P. R. (1998). Methods of assessing adult attachment. In S. J.A. & R. W.S. (Eds.), *Attachment Theory and Close Relationships* (pp. 25–45). New York: Guilford Press.
- Bell, S. M., & Ainsworth, M. D. S. (1972). Infant crying and maternal responsiveness. *Child Development*, 43(4), 1171–1190. <http://doi.org/10.2307/1127506>
- Besser, A., Luyten, P., & Mayes, L. C. (2012). Adult attachment and distress: The mediating role of humor styles. *Individual Differences Research*, 10(3), 153–164.
- Blehar, M. C., Lieberman, a. F., & Ainsworth, M. D. S. (1977). Early face-to-face interaction and its relation to later infant-mother attachment. *Child Development*, 48(1), 182–194. <http://doi.org/10.2307/1128897>
- Bowlby, J. (1944). Forty-four juvenile thieves: Their character and home-life. *International Journal of Psychoanalysis*, 25, 19–52.
- Bowlby, J. (1958). The nature of the child's tie to his mother. *International Journal of PsychoAnalysis*, 39, 350–373. Retrieved from <http://books.google.com/books?hl=en&lr=&id=P4iUsgN1CJIC&oi=fnd&pg=PA223&dq=The+nature+of+the+child's+tie+to+his+mother1&ots=p1B5ITFlgO&sig=IybiwmGxVXlmTRSeFg5DORUEW3U>
- Bowlby, J. (1969). *Attachment and Loss: Vol. 1. Attachment (Vol. I)*. New York: Basic Books.
- Bowlby, J. (1977). The making and breaking of affectional bonds. I. Aetiology and psychopathology in the light of attachment theory. An expanded version of the Fiftieth Maudsley Lecture, delivered before the Royal College of Psychiatrists, 19 November 1976. *The British Journal of Psychiatry*, 130(3), 201–210. <http://doi.org/10.1192/bjp.130.3.201>
- Bowlby, J. (1980). Attachment and loss. sadness and depression. *Social Work*, 54(1980), 107–116. <http://doi.org/10.4135/9781446250990.n2>
- Brenning, K. M., Soenens, B., Braet, C., & Bosmans, G. (2011). An adaptation of the Experiences in Close Relationships Scale-Revised for use with children and adolescents. *Journal of Social and Personal Relationships*, 28(00), 1048–1072. <http://doi.org/10.1177/0265407511402418>
- Bryman, A., & Cramer, D. (2002). *Quantitative data analysis with SPSS release 10 for Windows: A guide for social scientist*. Philadelphia: Routle.
- Büyüköztürk, Ş. (2002). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Ankara: Pegem Akademi.
- Cassidy, J. (1988). Child-mother attachment and the self in six-year-olds. *Child Development*, 59(1), 121–134. <http://doi.org/10.2307/1130394>
- Collins, N. L., & Read, S. J. (1990). Adult attachment, working models, and relationship quality in dating couples. *Journal of Personality and Social Psychology*, 58(4), 644–663. <http://doi.org/10.1037/0022-3514.58.4.644>
- Dennis, R., & Winston, B. E. (2002). A factor analysis of Page and Wong' s servant leadership instrument. *Leadership & Organization Development Journal*, 24(8), 455–459. <http://doi.org/10.1108/01437730310505885>
- Dimitrov, D. M. (2014). *Statistical Methods for Validation of Assessment Scale Data in Counseling and Related Fields (Vol. 3)*. USA: American Counseling Association. Retrieved from <https://books.google.com/books?id=Y7UwBQAAQBAJ&pgis=1>
- Dixon, S. J., & Brereton, R. G. (2009). Comparison of performance of five common classifiers represented as boundary methods: Euclidean Distance to Centroids, Linear Discriminant Analysis, Quadratic Discriminant Analysis, Learning Vector Quantization and Support Vector Machines, as dependent on. *Chemometrics and Intelligent Laboratory Systems*, 95(1), 1–17. <http://doi.org/10.1016/j.chemolab.2008.07.010>
- Doyle, A. B., & Markiewicz, D. (2005). Parenting, marital conflict and adjustment from early- to mid-adolescence: Mediated by adolescent attachment style? *Journal of Youth and Adolescence*, 34(2), 97–110. <http://doi.org/10.1007/s10964-005-3209-7>
- Erzen, E. (2013). Üniversite sınavlarına hazırlanan ergenlerin bağlanma stilleri ve öz-yeterlikleri ile sınav kaygıları arasındaki ilişkinin incelenmesi. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon.

- Erzen, E., & Odacı, H. (2014). The effect of the attachment styles and self-efficacy of adolescents preparing for university entrance tests in Turkey on predicting test anxiety. *Educational Psychology*, (October 2014), 1–14. <http://doi.org/10.1080/01443410.2014.923555>
- Field, A. (2009). *Discovering statistics using SPSS* (Third). California: Sage publications. <http://doi.org/10.1234/12345678>
- Foster, J. D., Kernis, M. H., & Goldman, B. M. (2007). Linking adult attachment to self-esteem stability. *Self and Identity*, 6(1), 64–73. <http://doi.org/10.1080/15298860600832139>
- Gallarin, M., & Alonso-Arbiol, I. (2012). Parenting practices, parental attachment and aggressiveness in adolescence: A predictive model. *Journal of Adolescence*, 35(6), 1601–1610. <http://doi.org/10.1016/j.adolescence.2012.07.002>
- Gorsuch, R. L. (1974). *Factor analysis*. Philadelphia: Saunders.
- Griffin, D., & Bartholomew, K. (1994). Models of the self and other: Fundamental dimensions underlying measures of adult attachment. *Journal of Personality and Social Psychology*, 67, 430–445.
- Hazan, C., & Shaver, P. R. (1987). Romantic love conceptualized as an attachment process. *Journal of Personality and Social Psychology*, 52(3), 511–524. <http://doi.org/10.1037/0022-3514.52.3.511>
- Hazan, C., & Shaver, P. R. (1994). Attachment as an organizational framework for research on close relationships. *Psychological Inquiry*, 5(1), 1–22.
- Hershenberg, R., Davila, J., Yoneda, A., Starr, L. R., Miller, M. R., Stroud, C. B., & Feinstein, B. a. (2011). What I like about you: The association between adolescent attachment security and emotional behavior in a relationship promoting context. *Journal of Adolescence*, 34(5), 1017–1024. <http://doi.org/10.1016/j.adolescence.2010.11.006>
- Ho, R. (2006). *Handbook of univariate and multivariate data analysis and interpretation with SPSS*. New York: Chapman & Hall/CRC.
- Hooper, D., Coughlan, J., & Mullen, M. R. (2008). Structural equation modelling: guidelines for determining model fit. *The Electronic Journal of Business Research Methods*, 6(1), 53–60. Retrieved from www.ejbrm.com
- Howard, M. S., & Medway, F. J. (2004). Adolescents' attachment and coping with stress. *Psychology in the Schools*, 41(3), 391–402. <http://doi.org/10.1002/pits.10167>
- Johnson, R. A., & Wichern, D. W. (2007). *Applied multivariate statistical analysis* (6th ed.). New Jersey: Prentice Hall.
- Jöreskog, K. G., & Sörbom, D. (1993). *LISREL 8: Structural equation modeling with the Simplis Command Language*. Lincolnwood: Scientific Software International.
- Kalaycı, Ş. (2010). *SPSS uygulamalı çok değişkenli istatistik bilgileri*. Ankara: Asil.
- Kangwa, J., & Olubodun, F. (2003). A factor approach to analysis of home maintenance outcomes and attributes of management successes in the owner-occupied sector. *Structural Survey*, 21(4), 158–171.
- Kırimer, F., Akça, E., & Sümer, N. (2014). Orta çocuklukta anneye kaygılı ve kaçınan bağlanma: Yakın ilişkilerde yaşantılar envanteri-II Orta Çocukluk Dönemi Ölçeğinin Türkçe'ye uyarlanması. *Türk Psikoloji Yazıları*, 17(33), 45–57.
- Kline, P. (1994). *An easy guide to factor analysis*. New York: Routledge.
- Kline, R. (2010). *Principles and practice of structural equation modeling* (Third). New York: Guilford Press.
- Laible, D. (2007). Attachment with parents and peers in late adolescence: Links with emotional competence and social behavior. *Personality and Individual Differences*, 43(5), 1185–1197. <http://doi.org/10.1016/j.paid.2007.03.010>
- Lawshe, C. H. (1975). A quantitative approach to content validity. *Personel Psychology*, 28, 563–575.
- Mallon, B. (2008). *Attachment and loss, death and dying. Theoretical foundations for bereavement counselling*. Sage publications. <http://doi.org/http://dx.doi.org/10.4135/9781446214510.n2>
- Merz, E.-M., & Consedine, N. S. (2012). Ethnic group moderates the association between attachment and well-being in later life. *Cultural Diversity and Ethnic Minority Psychology*, 18(4), 404–415. <http://doi.org/10.1037/a0029595>
- Nosko, A., Tieu, T.-T., Lawford, H., & Pratt, M. W. (2011). How do I love thee? Let me count the ways: Parenting during adolescence, attachment styles, and romantic narratives in emerging adulthood. *Developmental Psychology*, 47(3), 645–657. <http://doi.org/10.1037/a0021814>
- Nunnally, J. C., & Bernstein, I. H. (1994). *Psychometric theory* (Third). New York: McGraw-Hill.
- Odacı, H., & Çikrikçi, Ö. (2014). Problematic internet use in terms of gender, attachment styles and subjective well-being in university students. *Computers in Human Behavior*, 32, 61–66. <http://doi.org/10.1016/j.chb.2013.11.019>
- Roisman, G. I. (2009). Adult Attachment: Toward a Rapprochement of Methodological Cultures. *Current Directions in Psychological Science*, 18(2), 122–126. <http://doi.org/10.1111/j.1467-8721.2009.01621.x>

- Stayton, D. J., & Ainsworth, M. D. S. (1973). Individual differences in infant responses to brief, everyday separations as related to other infant and maternal behaviors. *Developmental Psychology*, 9(2), 226–235. <http://doi.org/10.1037/h0035089>
- Strodl, E., & Noller, P. (2003). The relationship of adult attachment dimensions to depression and agoraphobia. *Personal Relationships*, 10, 171–185. <http://doi.org/10.1111/1475-6811.00044>
- Sümer, N. (2006). Yetişkin bağlanma ölçeklerinin kategoriler ve boyutlar düzeyinde karşılaştırılması. *Türk Psikoloji Dergisi*, 21(57), 1–22.
- Sümer, N., & Güngör, D. (1999). Psychometric evaluation of adult attachment measures on Turkish Samples and a cross-cultural comparison. *Turkish Journal of Psychology*, 14(43), 71–106.
- Şencan, H. (2005). Sosyal ve davranışsal ölçümlerde güvenilirlik ve geçerlilik. İstanbul: Seçkin.
- Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2007). *Using Multivariate Statistics*. New York (Vol. 5th).
- Thompson, B. (2004). *Exploratory & confirmatory factor analysis: Understanding concepts and applications*. Washington: American Psychological Association.
- Tracy, R. L., Lamb, M. E., & Ainsworth, M. D. S. (1976). Infant approach behavior as related to attachment. *Child Development*, 47(March 1974), 571–578. <http://doi.org/10.2307/1128170>
- Wilkinson, R. B. (2010). Best friend attachment versus peer attachment in the prediction of adolescent psychological adjustment. *Journal of Adolescence*, 33(5), 709–717. <http://doi.org/10.1016/j.adolescence.2009.10.013>
- Zimmermann, P. (2004). Attachment representations and characteristics of friendship relations during adolescence. *Journal of Experimental Child Psychology*, 88(1), 83–101. <http://doi.org/10.1016/j.jecp.2004.02.002>

İletişim/Correspondence

Araştırma Görevlisi. Evren ERZEN
evrenerzen@hotmail.com

EK: Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçeği

ÜÇ BOYUTLU BAĞLANMA STİLLERİ ÖLÇEĞİ		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kısmen Katılmıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1	Karşımdaki insanlar benim kadar değerli değiller.	☐	☐	☐	☐	☐
2	Birisiyle çok fazla samimi olduğumda sorun çıkabileceğinden kaygılanıyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
3	Karar alırken kimseyi önemsemem.	☐	☐	☐	☐	☐
4	Sorunu olan birisini gördüğümde kendimi onun yerine koyabiliyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
5	Başkalarının benim kadar değerli olduklarını düşünmüyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
6	İnsanlardan ne kadar uzak durursam o kadar az üzülürüm.	☐	☐	☐	☐	☐
7	Ebeveynimle (anne, baba veya benim bakımıımı üstlenen bir başkası) iyi anlaşıyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
8	İnsanlardan uzak duruyorum çünkü bana acı çektirebilirler.	☐	☐	☐	☐	☐
9	Bir sorun varsa bunun kaynağı genelde karşımdakilerin sorunlu olmasıdır.	☐	☐	☐	☐	☐
10	Kendimi mutlu bir insan olarak tanımlıyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
11	Duygusal ilişki yaşadığım kişinin beni gerçekten sevmediğini düşünerek kaygılanıyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
12	Yalnızca kendime değer veririm.	☐	☐	☐	☐	☐
13	Başkalarının üzüntülerini anlayabiliyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
14	Duygusal ilişkilerden uzak duruyorum çünkü terk edilmek istemiyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
15	İnsanların görüşleri benim için önemsizdir.	☐	☐	☐	☐	☐
16	Ebeveynlerime (anne, baba veya benim bakımıımı üstlenen bir başkası) genelde kırıncı sözler söylemem.	☐	☐	☐	☐	☐
17	İnsanlardan ne kadar uzak durursam o kadar mutlu olurum.	☐	☐	☐	☐	☐
18	Başkaları çok da umurumda değildir.	☐	☐	☐	☐	☐

Ölçekte ters madde bulunmamaktadır.

Güvenli Bağlanma Stili : 4, 7, 10, 13, 16
Kaçınan Bağlanma Stili : 1, 3, 5, 9, 12, 15, 18
Kaygılı-Kararsız Bağlanma Stili : 2, 6, 8, 11, 14, 17